

Työehdot-osasto/Toiviainen

26.4.2022

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Kirjallinen kuulemispyyntöne 12.4.2022

U 60/2021 vp (UJ 7/2022 vp) Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (päästökauppadirektiivin markkinavakausvarantopäätöksen ja meriliikenteen MRV-asetuksen muuttaminen) sekä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi (markkinavakausvarantopäätöksen muuttaminen)

Yleisesti

Päästökauppajärjestelmän uudistukset ovat keskeisessä asemassa EU:n -55 prosentin päästövähennystavoitteen saavuttamisessa kustannustehokkaalla tavalla. IPCC:n kuudes arviointiraportti on jälleen vahvistanut julkista ymmärrystä mittavien ilmastotoimien kiireellisyydestä ja ilmastotiede antaa vankat perusteet FF55-paketin pikaiselle valmistelulle ja toimeenpanolle. Ilmastokriisin ohella myös Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on antanut uutta kunnianhimoa fossiiliriippuvuuden purkamiseen ja vihreään siirtymään. Tehokkailla ja nopeilla päästövähennystoimilla on merkitystä paitsi ilmastokriisin hidastamisen, myös rauhantyön kannalta.

SAK on suhtautunut pääosin myönteisesti komission esitykseen ja Suomen kantaan U-kirjelmän edellisessä käsittelyvaiheessa (lokakuu 2021), ja SAK:n kanta pysyy pääosin ennallaan. Tuemme kunnianhimoista ilmastopolitiikka, joka huomioi myös ilmastotoimien työelämävaikutukset oikeudenmukaisen siirtymän näkökulmasta. Vihreän siirtymän työllisyysvaikutusten kannalta keskeistä on ennakoida muutoksia vuoropuhelun avulla ja mahdollistaa työntekijöille taitojen päivittäminen työpaikalla. Ammattitaitoaan tulee voida päivittää niin, että esimerkiksi työttömyyttä ei syntyisi, vaikka yritysten liiketoimintastrategia- ja prosessit muuttuisivat osana vihreää siirtymää.

Päästökauppajärjestelmän kiristäminen ja huutokauppatulojen kohdentaminen

Esitetyt päästökauppajärjestelmän vahvistamiskeinot (päästövähennyskertoimen kiristäminen, kertaluontoinen päästökaton leikkaaminen ja markkinavakausvarantopäätöksen vahvistaminen) ovat perusteltuja välttämättömien päästövähennysten saavuttamiseksi ja ilmastomuutoksen hillintätyön onnistumisen kannalta. Toimiva päästökauppajärjestelmä edistää kustannustehokasta ilmastopolitiikkaa. Nykyinen päästökauppakehys ei riittävällä tavalla ohjaa EU:n päästövähennystavoitteiden saavuttamiseen, joten SAK tukee esitettyjä uudistuksia ja päivityksiä järjestelmään.

SAK kannattaa komission ehdotusta siitä, että jäsenvaltioille asetettaisiin velvoite edistää huutokauppatuloilla täysimääräisesti ilmastotoimia. Direktiivissä esitetyn 11 ilmastotoimen lisäksi huutokauppatuloja tulisi voida kohdentaa kansallisesti myös työntekijöiden taitojen kehittämiseen ja työvoiman uudelleenkohdentamiseen niillä alueilla ja toimialoilla, joihin ilmastotoimet ja elinkeinorakenteen murros vaikuttaa eniten. Tämä edistäisi

Työehdot-osasto/Toiviainen

26.4.2022

niin ikään Pariisin ilmastopimuksessa peräänkuulutettua oikeudenmukaisen siirtymän periaatteiden huomioimista.

Markkinavakausvaranto

Komissio on ehdottanut, että vuodesta 2024 eteenpäin kierrossa olevien päästöoikeuksien kokonaismäärän ollessa 833 miljoonan ja 1096 miljoonan välillä, markkinavakausvarantoon siirtyy kierrossa olevien oikeuksien ja 833 miljoonan erotusta vastaava määrä. Liikkeellä olevien päästöoikeuksien kokonaismäärän ylittäessä 1096 miljoonaa varantoon siirtyisi 24 prosenttia kierrossa olevien päästöoikeuksien kokonaismäärästä.

On tarkoituksenmukaista, että markkinavakausvarannon toimintaperiaatteita täsmennetään palvelemaan paremmin kiristyviä päästövähennystavoitteita ja laajentuvaa päästökauppaa. Ajantasainen ja toimiva markkinavakausvaranto parantaa päästöoikeuksien hintakehityksen ennakkointia ja vähentää heittelevää hinnanvaihtelua. Ennen kaikkea se vahvistaa päästökauppajärjestelmän ilmastopoliittista ohjausvaikutusta.

Myös tieliikenteen ja rakennusten päästökaupan yhteyteen esitetty erillinen markkinavakausvaranto on ehdotuksena kannatettava: uuteen päästökauppajärjestelmään tarvitaan yhdenmukaiset, ohjausvaikutusta vahvistavat elementit, jotta myös tieliikenteeseen ja lämmitykseen suunnattu päästökauppajärjestelmä toimii kustannustehokkaalla ja johdonmukaisella tavalla.

Meriliikenteen sisällyttäminen päästökauppaan

SAK tukee Suomen kantaa, jonka mukaan päästökaupan soveltaminen meriliikenteeseen tulee toteuttaa tavalla, joka on vaikuttava ja kustannustehokas päästövähennysten näkökulmasta ja huomioi jäsenvaltioiden kilpailukyyn.

Meriliikenteen päästökaupassa Suomen kannalta erityisen keskeistä on talvimerenkulun huomioiminen ja jäävahvisteisten alusten kohtelu. Suomen viennistä 92 % tapahtuu meriteitse ja suurin osa valmisteltavan ilmastösäätelyn piiriin kuuluvista kauppa-aluksista on jäävahvisteisia, joka lisää alusten polttoainekulutusta ja kustannuksia keskimääräistä enemmän sekä avovesillä että jäissä liikennöidessä.

Esityksen hyväksymisen kannalta SAK pitää keskeisenä sitä, että Suomen maakohtaiset erityispiirteet ja mahdollinen kilpailukykyhaitta huomioitaisiin direktiivissä. Yksi kompensatiovaihtoehto on päästöoikeuksien kohdennettu ilmaisjako. Kompensaatiotarvetta ja -tapaa arvioidessa tulee ottaa huomioon päästöoikeuksien hintojen realistinen kehitys. Mikäli EU-tasoa laajemmin, kansainvälisen hintaohjausjärjestelmän (hiilimaksu- tai päästökauppajärjestelmä) valmistelu IMO:ssa etenee, tulee EU-tasoiseen säätelyyn tehdä tarvittavia muutoksia ja päällekkäistä säätelyä purkaa.

Työehdot-osasto/Toiviainen

26.4.2022

Tieliikenteen ja rakennusten päästökauppa

Tieliikenteen päästökaupan valmistelu on Suomen kansallisen päästövähennystavoitteen toteutumisen kannalta tärkeä. Suomi on tehnyt poliittisen päätöksen puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä, ja sitoutunut liikenteen kansallisen päästökaupan valmisteluun, ellei EU-tasoinen ratkaisu etene. Laajempi, EU-tasoinen ratkaisu on kuitenkin ilmaston, kansainvälisten ilmastopoliittisten tavoitteiden sekä Suomen kilpailukyyn kannalta parempi vaihtoehto.

SAK korostaa, että myös liikenteen ja rakennusten päästökauppajärjestelmän osalta ilmastotoimien sosiaalisia, alueellisia ja työllisyysvaikutuksia tulee laaja-alaisesti arvioida. Työllisyys- ja muiden sosiaalisten vaikutusten kartoituksen tulisi olla velvoittava osa kaikkea ilmastopoliittista suunnittelutyötä ja päätöksentekoa. SAK:n ilmastopoliitiikan kulmakivi on, että murrosvaiheissa tukea ja kompensatiota tarvitaan esimerkiksi pienituloisille ja hinnannoususta erityisesti kärsiville työntekijäryhmille.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

ilmastoasiantuntija Anni Toiviainen
anni.toiviainen@sak.fi
puh. 045 1203 650